

DANSEN IN DE SNEEUW KERSTVERHALEN

Josha Zwaan
Vonne van der Meer
Joke Verweerd
en anderen

MOZAÏEK

Dansen in de sneeuw

Joshua Zwaan, Vonne van der Meer,
Joke Verweerd en anderen

Dansen in de sneeuw

KERSTVERHALEN

Uitgeverij Mozaïek, Utrecht

Omslagontwerp: bij Barbara
Binnenwerk: Gewoon Geertje

ISBN 978 90 239 5919 9
ISBN 978 90 239 5920 5 (e-book)
NUR 303

© 2019 Uitgeverij Mozaïek, Utrecht
www.uitgeverijmozaiek.nl
Alle rechten voorbehouden

Uitgeverij Mozaïek vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

Inhoud

Dansen in de sneeuw <i>Joshua Zwaan</i>	7
Welbehagen <i>Lody B. van de Kamp</i>	22
Stockholm <i>Désanne van Brederode</i>	34
De sneeuwvrouw <i>Elly Zuiderveld</i>	45
Kind van de Mohawk <i>Arie Kok</i>	50
Zwart jurkje <i>Vonne van der Meer</i>	63
Lachgas <i>Ria Borkent</i>	90
Koorddansen <i>Eline de Boo</i>	103

Sorry! Gelukkig kerstfeest! <i>Frans Willem Verbaas</i>	113
#leukeklant <i>Iris Boter</i>	131
Hulp is onderweg <i>Renze Borkent</i>	141
Kerstavond <i>Jacobine van den Hoek</i>	152
Land achter de regenboog <i>Hay van den Munckhof</i>	159
Gokken op een wonder <i>Joke Verweerd</i>	171
Een lange nacht <i>Anne Büdgen</i>	188
Gebroken kaarsen <i>Nine de Vries</i>	194
Mevrouw Pielofski <i>Marie van Beijnum</i>	209
Personalía	219

JOSHA ZWAAN

Dansen in de sneeuw

Mismoedig staarde ze naar de foto's in de *Allerhande*. Vrolijke families aan feestelijk gedekte tafels. Schijnheilige plaatjes, in scène gezet geluk, inclusief baby's en peuters die nooit kwijlen, huilen of de kan met cranberrysaus over het witte tafellinnen kiepen.

Vroeger had ze altijd zin in Kerst. Ze hield van het versieren van de woonkamer, het optuigen van de kerstboom en de voorbereidingen voor het kerstdiner, die haar moeder al dagen van tevoren in beslag namen. Neuriënd bracht ze uren in de keuken door. Moeder zong zelden. Behalve met Kerst. Op de plaatjes van haar herinneringen ligt er altijd sneeuw in december.

Haar kinderen hadden nog nooit sneeuw gezien. Toen ze eenmaal een eigen man en een eigen huis had hield ze koppig vast aan de rituelen van thuis, ook al had Bertus er niet zo veel mee. Bij hem thuis hadden ze als eersten in Nederland een kunstkerstboom en voor het kerstdiner werd jaarlijks in hetzelfde chique restaurant een tafel besproken. Haar gezwoeg in de keuken om een diner voor twee op tafel te toveren vond hij het eerste jaar van hun huwelijk maar onzin, maar toen ze samen aan de met wit linnen gedekte tafel zaten en hij het kunstwerk dat ze van het voorgerecht gemaakt had bekeek en proefde, beloofde hij om voortaan het hoofdgerecht voor zijn rekening te nemen. Drie jaar lang genoten ze op Eerste Kerstdag van zelfbedachte culinaire hoogstandjes bij kaarslicht, de serene stemmen van een Christmas carols zingend jongenskoor op de achtergrond. Bert hield inmiddels minstens zo veel van Kerst als zij.

Het vierde jaar lag ze misselijk en overgevend in bed. Drie maanden zwanger en al drie maanden te beroerd om te eten of te werken. Een jaar later keek ze met Bobby op schoot tevreden naar de lichtjes in de kerstboom. Bertus maakte in de keuken een snelle hap klaar. Vanwege de nachtvoedingen lagen ze tegenwoordig elke avond om half tien in bed. Ook op Eerste Kerstdag. De jaren daarna was ze of hoogzwanger, of moe. Het samen met de kinderen versieren van de kerstboom werd elk jaar een leuker ritueel, maar een kerstdiner met een slecht etende kleuter, een dwarse

peuter en een meestal rond etenstijd jengelende baby, had hun tot nu toe geen goed idee geleken.

Gisteren had Bobby op school zijn eerste 'kerstdiner' gehad. De kinderen mochten vroeg in de avond in hun mooiste kleren naar school komen. Dat op zichzelf was al een feest. Bobby had glittergel in zijn haar gewild en net zo lang gezeurd tot ze een strikje kocht voor om het kraagje van zijn netste blouse. Zo een als hij bij papa gezien had toen die in jacquet naar een officieel diner zou gaan en zichzelf even aan de kinderen geshowd had.

De tafels in de klas waren feestelijk gedekt met weliswaar papieren maar toch witte tafelkleden, door de kinderen gemaakte kerststukjes en waxinelichtjes in met sterren beplakte glazen potjes. Ook in Bobby's ogen blonken sterretjes. Diep onder de indruk had hij zijn plaatsje gezocht.

Toen ze de klas verliet had ze zich voorgenomen om dit jaar een echt kerstdiner te maken, de tafel te versieren en de kamer vol waxinelichtjes te zetten. Hoog, zodat Feline er niet bij kon, maar wel veel. Samen met Bert zou ze de lievelingshapjes van Bobby en Feline maken en ook iets speciaals voor henzelf. De kinderen zouden net zulke mooie herinneringen aan Kerst gaan bewaren als zij had. Op het moment dat ze haar straat inreed beseftte ze haar vergissing. Ze had toegezegd te komen werken op Eerste Kerstdag. En ze had het Bertus nog niet verteld.

‘Iedereen is een keer aan de beurt. Er moet nu eenmaal met Kerst iets georganiseerd worden voor die mensen.’ Haar ogen gleden over de rimpel in Berts voorhoofd, de opeen geknepen lippen. ‘Ik dacht, laat ik het dit jaar maar doen, als de kinderen groter zijn hebben ze er meer last van.’

‘Die junks gaan dus voor je eigen gezin,’ zei Bert koel. ‘Net nu we eindelijk weer toe zijn aan samen kerstfeest vieren.’

‘Cliënten, Bert. Niet allemaal junks. Verslaafd zijn kan op heel veel manieren.’

‘Ik wist het, Marina! Toen je die baan aannam, zei ik het nog. Jij zal die shit ingezogen worden. Een beetje afstand houden tot die mensen, dat kun jij niet. Ze manipuleren je net zo lang totdat je alles voor ze doet.’ Driftig rukte hij zijn stropdas af en liep naar de slaapkamer om zijn nette pak te verwisselen voor kleding die minder gevoelig was voor de plakkerige kinderhandjes en kwijlende mondjes.

‘Losers,’ hoorde ze hem mompelen.

‘Er lopen anders genoeg mannen bij ons rond die ooit in een net pak liepen en net zo arrogant waren als jij,’ riep ze hem na. Boos op hem en op zichzelf smeed ze het bestek op tafel. Natuurlijk had ze het met hem moeten bespreken, maar de keren dat hij zonder overleg een werkafspraak op een avond plande waren ontelbaar. Op je werk zegde je soms nu eenmaal dingen toe zonder eerst het thuisfront te raadplegen.

‘Waarom zijn jullie boos, mama?’ Bobby’s stemmetje trilde.

Ze ging naast hem op de grond zitten en staarde naar de televisie waar Bert zuchtend iets aan Ernie probeerde uit te leggen. ‘Mama heeft beloofd om met Kerst te gaan werken. De mensen die ik help op mijn werk hebben vaak geen huis of familie met wie ze Kerst kunnen vieren. Maar papa vindt het niet leuk dat ik dan niet bij jullie ben.’

‘Ik vind dat ook niet leuk.’ Bobby keek ernstig. ‘Maar geen huis hebben, of geen papa of mama is zielig.’

Ernies hinnikende lach leidde hem even af. Aandachtig volgde hij de zwaar aangedikte miscommunicatie tussen de twee vrienden. ‘Waarom is papa boos als jij zielige mensen helpt?’

Ze lachte. ‘Omdat papa en mama heel verschillende mensen zijn, net als Bert en Ernie. We houden heel veel van elkaar, maar soms begrijpen we elkaar niet.’ Ze knuffelde hem en stond op. ‘Als Sesamstraat klaar is gaan we eten.’

Mismoedig staarde ze vanuit de trein naar de kerstverlichting die de bewoners van de stad gul in raamkozijnen en aan balkons gehangen hadden. Ze kneep haar ogen tot spleetjes om net als toen ze klein was te proberen hoeveel strepen en sterren de lichtjes tevoorschijn konden toveren. Even sloot ze haar ogen. De opgewekte gesprekjes die ze zo meteen zou

moeten voeren, de kleine ruzietjes die ze zou moeten sussen, hier en daar opvlammend, ondergronds vuur, je wist nooit waar het opdook; ze zag als een berg op tegen de komende uren. Veel van haar cliënten leken op slapende vulkanen. Je wist nooit helemaal zeker of je niet met een woord of een gebaar op de knop drukte die de ander in woede zou doen ontsteken.

Kleine witte schimmen tikten tegen het raam toen ze haar ogen weer opende. Sneeuw. En zij was niet thuis om de kinderen te laten kennismaken met de pluizige magie van dit voor hen nog onbekende natuurverschijnsel. Ze stelde zich voor hoe Bert de kinderen mee naar buiten zou nemen, hen zou wijzen op de afdrukken die hun schoentjes knisperend in de sneeuw zetten, hoe hij zich op zijn rug zou laten vallen om een engel te maken, hoe hij voorzichtig een sneeuwbal tegen hun jas zou gooien, ervoor wakend hun gezichtjes niet te raken, hoe hij ze binnen voor het raam zou zetten, terwijl hij drie ballen rolde, ze stapelde tot een pop. Bobby zou de hoed op zijn hoofd mogen zetten en Feline zou met knikkers en een wortel het gezicht maken. Elsie zou in haar handjes klappen en kraaien.

Onzin, sprak ze zichzelf toe. Voor er genoeg sneeuw lag om al dit soort dingen te doen was zij alweer thuis.

De achterkant van het station van de stad waar ze werkte lag tegenover een parkje. Sneeuwvlokken dar-

telden om haar heen toen ze naar buiten stapte. Op de straat lag een rommelige drab, maar het gras in het park was al bedekt met een donzen deken. Onge-rept, het kerstfeest hield de mensen binnen. Voor-zichtig schuifelend liep ze langs het park naar de straat waar haar collega's een zaaltje gehuurd had-den. Sneeuwvlokken landden op haar haar en in haar hals. Ze trok de wollen sjaal wat dichtter om zich heen en legde haar hoofd in haar nek om naar de gespik-kelde donkere lucht te kijken. Ze opende haar mond, de vlokken, zacht als suikerspin, lagen even op haar tong voor ze smolten. Ze moest doorlopen. Het feest wachtte.

Opeens stond ze stil. Onder het afdakje van een bushalte school een donkere gestalte in de hoek op de grond. Een stuk plastic moest voor een beetje beschutting zorgen. Ze aarzelde. Met dit weer zou de nachtopvang toch wel open zijn? Het beleid om men-sen van de straat te halen was toch al ingegaan? Dit was vast zo'n weigerachtige dakloze die ook bij min-tien liever buiten was dan te slapen in een zaaltje met veertig andere stinkende daklozen. Doorlopen zou makkelijker zijn. Ze was al op weg naar een goed doel.

De bushalte lag een paar stappen achter haar toen ze omkeerde. Iets in de gestalte was bekend. Dit was iemand die op hun feest hoorde te zijn en niet hier onder een deken op de koude straat.

Voorzichtig tikte ze op het plastic. 'Hoi Marcus, ik ben het. Marina.'

Het plastic schoof open, de deken ging een stukje opzij. 'Maria, de moeder Gods, en dat op kerstavond. Halleluja. Fijn om je te zien schat, maar ik mag er niet in vanavond. Bonje met de leiding. Ga jij die andere hopeloze gevallen maar vertroetelen, ik red me wel.'

Ze grinnikte. Maria, zo noemde hij haar vaker. Maar vanavond voelde het wel heel symbolisch. 'Kom op idioot. Je vriest dood hier. We hebben kerstdiner. Loop met me mee, ik zorg dat je binnen mag.'

'Dat lukt je niet. Schorsing voor een week. Ik heb Peter een ram verkocht. Pikt-ie niet. Groot gelijk.'

'Ik ben Maria, weet je nog? Ik vraag clementie. Peter zal over zijn hart strijken omdat het Kerst is en omdat hij Petrus heet.' Ze pakte hem bij zijn arm. 'Kom, ga staan, dit is gevaarlijk.'

Marcus kreunde.

'Heb je pijn?' Ze schrok. Zijn arm leek in een verkeerde hoek te staan.

Hij gromde. 'Te grazen genomen door een stel opgefokte jochies in het park. Ik sliep te diep. Had mazzel gehad, paar euro gebietst, flink wat halve liters bier gezopen. Stom. Niet goed opgelet. Eikels.'

Ze zakte door haar knieën en haakte haar armen onder zijn oksels. Terwijl ze hem overeind hees snuffelde hij aan haar hals. 'Lekker luchie meissie. Als ik erin kom, doe je dan een dansje met mij straks?' Hij legde zijn arm om haar middel en deed een poging tot een onhandige pirouette. Bijna belandden ze samen in de sneeuw.

Hij was gevaarlijk, zei men. Zijn maten fluisterden dat hij vrouwen verkrachtte in het natuurgebied vlak buiten de stad. De keren dat hij met blauwe ogen en kapot geslagen lippen op het inloopspreekuur of in de huiskamer van de verslavingszorg verscheen waren niet te tellen. Toch had ze een zwak voor hem. Als hij met haar sprak kwam er een zachtheid in zijn stem die haar deed vermoeden dat er ooit een andere Marcus geweest was. En dat die Marcus met de juiste hulp misschien weer tevoorschijn zou kunnen komen. Alleen wist niemand wat de juiste hulp was. En Marcus wilde überhaupt geen hulp. Marcus wilde onderdak en veel drank.

Ze trok zich los. ‘Zeker weten. Maar nu eerst lopen. Wacht, ik sla de deken om je heen. Het plastic sjouw ik wel mee.’

‘Laat dat maar hier. Vannacht moet ik toch ergens slapen.’

Ze wilde tegen hem ingaan, hem verzekeren dat hij wel in de nachtopvang kon slapen, maar ze wist dat ze dat niet kon garanderen. Regels waren regels. De schorsingen werden heel serieus gehandhaafd.

Samen schuifelden ze over de nu ook witte stoep. De koude wind leek sterker dan daarnet. Sneeuwvlokken wervelden om hen heen, hingen een gordijn tussen hen en de rest van wereld. Marcus leunde zwaar op haar. De lange plukken haar die vanaf zijn kalende schedel omlaag hingen, vingen de sneeuw en hielden die vast. Ze vroeg zich af of hij niet gewoon

naar de eerstehulppost moest, maar de zinloosheid van zo'n voorstel deed haar zwijgen.

Er stond al een rijtje cliënten te wachten tot ze naar binnen mochten. Schuldbewust constateerde ze dat ze te laat was om haar collega's te helpen met de voorbereidingen.

'Wacht hier, Marcus.'

Snel schoof ze langs de vochtige jassen en haren naar binnen. Na haar korte uitleg deed niemand moeilijk. Peter was er niet bij vanavond. Marcus mocht bij het kerstdiner zijn. Maar de nachtopvang, daar gingen ze niet over. En niemand zou moeite gaan doen om Marcus daar onder te brengen vannacht, dat zag ze aan hun gezichten. Ook zij zou om elf uur gewoon naar de trein lopen, proberend te vergeten dat Marcus in de hoek van een bushokje lag. Ze trok haar schouders even hoog op en liet ze daarna zachtjes vallen. De komende uren zat hij warm en droog.

De buitendeur werd door een collega geopend. Druk kletsend stroomde een stoet mannen en vrouwen naar binnen. Ze knikte naar Marcus dat hij door kon lopen. Snel drukte hij een natte zoen op haar wang. Pas toen hij uit haar zicht was veegde ze haar wang weer schoon.

Haar blik gleed langs de lange tafels met het bonte gezelschap waar ze de laatste jaren zo aan gehecht was geraakt. Vooral de vrouwen hadden hun best

gedaan zich feestelijk te kleden. Veel rood en zwart, bij degenen die op hun eigen manier de traditie in stand wilden houden; de meer tegendraadse types hadden zich uitgedost in felle kleuren, met nepbloemen in het haar. Er werd gepraat en gelachen, het eten werd zoals gewoonlijk flink becommentarieerd, maar was toch in korte tijd op. *I'm dreaming of a white Christmas* zong iedereen mee, het *Stille nacht* dat erachteraan klonk misschien nog wel met meer geestdrift. Haar collega Jan-Kees, een beer van een vent, die door alle cliënten diep gerespecteerd werd, stond op om een kerstverhaal voor te lezen. Haar ogen gleden over de gerimpelde, opgezwollen, rode of juist vaalbleke gezichten, aandachtig luisterend naar het vrij obligate verhaal vol sneeuw, storm en leed, dat uiteindelijk verzacht werd door ingrijpen uit onverwachte hoek.

‘En nu de voetjes van de vloer.’ Jan-Kees stond op en greep Tina, piepjong en heroïneverslaafd, bij de hand en trok haar mee naar de open ruimte tussen de tafels. Samen met een paar collega’s schoof ze de tafels een stukje aan de kant. Hier en daar hingen groepjes bij de muren, vanuit de hal klonken de stemmen van diegenen die buiten gingen roken. Er vormden zich voorzichtig enkele paren op de dansvloer, er werd onhandig wat gewalst of geschuifeld. Sommige cliënten wiegden in hun eentje heen en weer op de muziek, een bierflesje in de hand. Zoals gewoonlijk was er officieel geen drank maar was het er toch.

‘Een dansje Maria, weet je nog?’ Marcus stond op eens naast haar. Zijn arm hing slap langs zijn lichaam.

‘Wacht,’ zei ze en liep snel naar de keuken om een theedoek te halen.

‘Hier, dit helpt.’ Ze knoopte de theedoek om zijn nek en hing voorzichtig zijn arm erin. Ze liet toe dat hij zijn andere arm om haar middel legde. Samen wiegden ze op de muziek. De afschuw die de geur van Marcus’ ongewassen kleren opriep verloor het van de ontroering over de tederheid waarmee hij haar middel omvatte, waarmee hij probeerde zijn lompe lijf te voegen naar haar tengerere gestalte. Brommend geneurie steeg ergens vanuit zijn borst op. Hij leek opeens een tevreden kind, dat school bij zijn moeder.

‘Kijk nou toch, het kindje Jezus is er ook, Maria.’ Marcus keek over haar schouder naar iets achter haar.

Er klonken meer kreten van verrassing.

‘Ach gos, wat een liefies!’

‘Wat doen die engeltjes hier?’

‘Die zijn verdwaald, dit is geen plek voor kinderen.’

Ze keek om.

Bertus stond in de deuropening, Elsie hing in de draagzak op zijn borst. Bobby en Feline hielden allebei stevig een van zijn handen vast. Verlegen keken ze naar al die vreemde grote mensen.

Ze liep naar hen toe. Met een verbaasde glimlach gaf ze Bert een kus en aaide haar kinderen over hun hoofd. ‘Wat gezellig dat jullie er zijn. Willen jullie limonade en wat lekkers?’

Twee van haar cliënten schoten naar voren. ‘Dat regelen wij, kom maar schatjes.’

‘Dit zijn de oma’s.’ Ze glimlachte naar Feline en Bobby. ‘Zij zijn de oudsten hier, daarom noemt iedereen ze zo. Loop maar met ze mee.’

Bert pakte haar hand. ‘Ik zie dat er hier gedanst wordt. Mag ik deze dans van u?’

‘Natuurlijk.’ Haar wangen gloeiden.

Are you lonesome tonight, klonk het uit de speaker. Met een zucht legde ze haar hoofd tegen zijn schouder. Elsie hing slapend tussen hen in. ‘Wat fijn, wat fijn. Maar wat doen jullie hier?’

‘Bobby vond dat als jij zielige mensen ging helpen met Kerst, wij dat ook moesten doen. Dat woord zelig is volgens mij niet op zijn plaats hier, maar verder heeft hij gelijk. Wat is er beter dan als gezin samen met deze mensen Kerst te vieren?’ Hij boog zich naar haar mond en gaf haar een kus.

Marcus tikte Bertus op zijn schouder. ‘Hee tortelduifjes, effe storen? Je vrouw was met mij aan het dansen, gozer. Je krijgt haar zo weer terug.’

Grijnzend liet Bert haar los. ‘Ga je gang. Dan vraag ik die jongedame daar.’ Met een elegante buiging nodigde hij Tina ten dans.

‘Leuke kinderen heb je.’ Marcus wees naar Bobby en Feline die aan een tafel met de oma’s een spelletje zaten te doen.

Ze glimlachte. ‘Dank je. Ik vind ze zelf ook leuk.’

‘Waarom ben je dan niet bij hen met Kerst?’

‘Ik moest jou toch van de straat vissen, Marcus. En ze zijn hier nu toch?’

De muziek werd harder gedraaid. De ruimte tussen de tafels vulde zich met wiegende en draaiende lijven. De meesten bewogen onhandig, een enkeling sierlijk. Ze zag hoe sommige lichamen de herinnering in zich droegen van feesten en uitgaan in betere tijden. Er werd gelachen en gepraat. Heel af en toe schoot een stem uit, ontstond er een korte woordenwisseling vergezeld van geduw. Meteen werd er gesust. ‘Niet doen, het is Kerst. Kalm nu. Er zijn kinderen bij.’

Haar ogen volgden Bert die met iedereen een praatje maakte, soms even met iemand danste, een ander op de schouder sloeg, geduldig luisterde naar het verhaal dat een van de oma’s elke dag weer vertelde aan wie het maar horen wilde. Elsie sliep in de draagzak. Ze had haar ogen nog niet een keer open gedaan.

De zaal liep leeg. Samen met haar collega’s ruimde ze op. Bertus hees Bobby in zijn jas. Feline liet zich half slapend met haar duim in de mond door een van de oma’s helpen.

‘Ga jij maar met je man mee, Marina.’ Jan-Kees duldde geen tegenspraak.

Dankbaar knikte ze hem toe. ‘Het was leuk. Ga ik vaker doen, met Kerst werken.’

Ze tilde Feline op en liep achter Bert, die Bobby bij de hand hield, naar buiten.

‘De auto staat daar.’ Bert wees in de richting van het parkje, dat bedolven onder een dikke laag sneeuw alleen zijn contouren liet zien.

Het knerpen van de sneeuw onder haar schoenen, de gedempte geluiden van de in watten gepakte wereld, de arm van Bertus om haar schouder; ze zou zich gelukkig moeten voelen, maar een weeë onrust wroette in haar borst en maag.

Ze wilde niet naar het bushokje kijken toen ze erlangs liepen, maar haar ogen gingen hun eigen gang. De donkere bult onder het plastic bewoog niet.

‘Ligt daar nou iemand?’ Berts stem klonk geschokt.

Even glimlachte ze. Man van de wereld. Maar niet van de straat.

‘Het is Marcus,’ zei ze zacht. ‘Hij mag de nachtopvang niet in. Geschorst voor een week.’

‘Een week? Terwijl het vriest?’ De verontwaardiging in zijn stem liet de bal van liefde die de hele avond al in haar borst groeide, bijna exploderen.

Bert stond al naast Marcus. Schudde aan het plastic. Trok de deken op zij. ‘Kom Marcus, je gaat met ons mee.’

Een bleekblauw gezicht kwam van onder de deken tevoorschijn. Verward keek Marcus haar aan. ‘Mee? Met jou, Maria?’

Ze pakte Berts hand en kneep erin. ‘Met ons, Marcus. Het logeerbed staat klaar.’